

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

Ro'yxatga olindi:

№ BD – 60812200-2.09.

«11» 08 2024 yil

“TASDIQLAYMAN”

O'quv ishlarini bo'yicha prorektor,

q.x.f.d. professor

A.A. Elmurodov

«11» 08 2024 yil

YASHIL KONVEYER

ISHCHI O'QUV DASTURI (SILLABUSI)

(Sirtqi ta'lim 4-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000	Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000	- Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60812200	- O'simlikshunoslik (yaylov-cho'l o'simlikshunosligi)

Samarqand – 2024

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 202_ yilda tasdiqlangan o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

1. **N.Xalilov** - SamDVMChBU "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedrası professori, q.x.f.d.

2. **G'.B.Obro'yev**-SamDVMChBU "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedrası assistenti, q.x.f.f.d., (PhD).

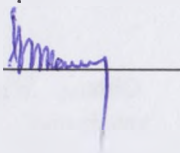
Taqrizchilar:

1. **A.A. Shamsiyev**– Samarqand Agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar Instituti "O'simlikshunoslik va meva-sabzavotchilik" kafedrası katta o'qituvchisi q.x.f.f.d., (PhD).

2. **A.Rabbimov**- Qorako'lichilik va cho'l ekologiyasi ilmiy tadqiqot instituti, Urug'chilik va urug'shunoslik bo'limi mudiri, q.x.f.d., k.i.x.

Fanning ishchi o'quv dasturi "O'simlikshunoslik va yem- xashak yetishtirish" kafedrasining 202_ yil _____dagi «____» - son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri

Xalilov N.

Fanning ishchi o'quv dasturi "Agrotexnologiya" fakulteti kengashida muhokama etilgan va o'quv jarayonida foydalanishga tavsiya qilgan (202_ yil "____" _____dagi _____sonli bayonnoma)

Fakultet kengash raisi

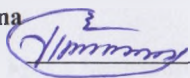

Berdimuratov E.X.

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma

boshlig'i, professor: v.b.

Ro'ziqulov R.F.

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;

Fanning mohiyatini bilmaslik;

Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;

Mustaqil fikrlay olmaslik.

Fan Sillabusi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar
universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: **YK 2705**

Fan nomi: **YASHIL KONVEYER**

Semestr/yil: **8-semestr/2024-2025 o'quv yili**

Kafedra: O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish

Soatlar/kreditlar: **5,0 ECTS (60 auditoriya soati, 90 soat mustaqil ta'lim)**

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Mustaqil ta'lim	Jami
6	14	130	150

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: **O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish**

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 5-o'quv binosi, 510-xona**

Telefon: +99891-529-76-20 ish telefoni; mobil: +99893-345-28-22

E.mail. o'simlik@mail.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad - "Yashil konveyer" fanining o'qitishdan maqsad – talabalarga ayni paytda chorvachilik ozuqa bazasining mustaxkamlash va chorva mollarining omuxta yembop hamda boshqa ozuqalar bilan ta'minlash maqsadida nafaqat ozuqa o'simliklari, balki suv o'tlari, zamburug'lar, sanoat chiqindilari va boshqalar haqida fundamental tushunchalarni berish. O'simlik organini tuzilishi yo'nalishga mos fan bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.

II. Fanning vazifasi – nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, o'simliklarning tuzilishi, chorvachilik uchun asosiy ozuqa manbalari - dala va tabiiy o'tloqlardagi ozuqabop o'simliklar, shuningdek, ozuqa sifatida dalachilik qoldiqlari (somon, poxol, ovqatbop don va texnika ekinlarini qayta ishlash chiqindilari)dan foydalanish uslublarini aniqlash bo'yicha nazariy-amaliy bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda o'rgatishdan iborat.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- oziqa ekinlaridan yuqori hosil yetishtirishni; oziqa tayyorlash texnologiyasini; mineral o'g'itlar me'yorlarini hisoblay olish va qo'llashni; sug'orish miqdorini bilishni; hosilni yig'ish va ularni saqlashni; yashil konveyer tizimini tuzishni; almashlab ekish,

o'simliklarning yashash sharoiti, begona o'tlar va ylarga qarshi kyrash chorolari haqida; yaylov, pichanzor o'simliklarining ekologik va biologik xysysiyatlari va ko'p yillik o'tlarning urug'chiligi haqida; Respublikada keng tarqalgan tuproq tiplari, unumdorligi va meliorativ holatlari haqida *tasavvyrga ega bo'lishlari kerak;*

- zaharli va zararli o'simliklarni farqlay olishni; qish davriga oziqa saqlash usullari bilan tanishish; yem-xashak ekinlari yetishtirishni va yaylovlarni yaxshilash usullari bo'yicha *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;*

tabiiy o'tloqlardan foydalanish usullari, pichan tayyorlash, g'aramlash, silos bostirish yo'llarini va ularni saqlash texnologiyasi *malakasiiga ega bo'lishi kerak.*

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, talabalarga chorva mollari uchun keng ishlatiladigan yem-xashak ekinlarining umumiy tavsifi ularning vakillari, almashlab ekish, chorvachilikda ishlatiladigan oziqalar, dala oziqachiligi, donli yem-xashak ekinlari, dukkakli don ekinlari, ildiz va tuganakmevali ekinlar, shirali ozuqalar, silosbop ekinlar, ekiladigan yem-xashak o'tlari, yashil konveyer, yaylov va pichanzorlar, pichanzorlar va yaylov o'simliklarning biologik va ekologik xususiyatlari, zaharli va zararli o'simliklar, tabiiy yaylovlar va ularni yaxshilash usullari, oziqalar tayyorlash va sifatini baholash, chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"Yashil konveyer" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Tizimli yondoshuv.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.

Dialogik yondoshuv.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.

Muammoli ta'lim.

VIII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar:

1. O.Mirzayev, Yem-xashak yetishtirish. Darslik. Toshkent, Mehnat, 2014 yil.
2. X.N.Atabaeva, O'simlikshunoslik. Darslik. Toshkent, Mexnat, 2015 yil.
3. M.Mahmudov, Q.Haydarov, Yaylovshunoslik. Darslik. Toshkent, 2010 y.

Qo'shimcha adabiyotlar:

4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.
5. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
9. H.N.Atabayeva, Z.K.Yuldosheva, A.M.Islamov. "Botanika yem-xashak yetishtirish agronomiya asoslari" Darslik Toshkent, "Yangi asr avlodi" 2008 yil.
10. O'.Pratov, E.S.Sulaymonov va boshqalar Botanika Toshkent, 2010 yil

Axborot manbaalari

10. www.Ziyo.net.
11. www.uralrti.ru.
12. www.twirpx.com

IX. Baholash

Talabalarning fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;
Ijodiy fikrlay olish;
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho;

		amaliy topshiriqlarni bajarish		
11.	Madaniy yaylovlardan foydalanish tartibi	Referat yozib tayyorlash	Aprel 2024y	6
12.	O't aralashmalarini tuzish	Referat yozib tayyorlash	Aprel 2024y	8
13.	Tabiiy oziqalarni tayyorlash va uni baholash	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	May 2024y	6
14.	Oraliq ekinlar yetishtirish texnologik xaritasini tuzish	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	May 2024y	8
15	Takroriy ekinlar yetishtirish texnologik xaritasini tuzish	Referat yozib tayyorlash	May 2024y	6
16	Yem-xashak va ferma oldi almashlab ekish sxemalarini o'rganish	Referat yozib tayyorlash	Iyun 2024 y	8
17	Vitaminli o't uni tayyorlash	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	Iyun 2024 y	8
18	Yashil konveyer tuzish agrotavqimini o'zlashtirish	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	Iyun 2024 y	8
Jami:				130

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. “Yashil konveyer” fanidan rejalashtirilgan ma’ruza mashg’ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma’ruza mashg’ulotlari			
№	mavzulari	rejasi	soat
1-modul. Kirish. Fanning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari			
1.1.	Fanning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari.	1.1.1. “Yashil konveyer” fanining predmeti va vazifalari 1.1.2. “Yashil konveyer” fanning oldiga qo‘ygan maqsadi 1.1.3. Yashil konveyerning xalq xo‘jalik ahamiyati, ekin maydonlari, hosildorligi.	2
2-modul. Yashil konveyer o‘simliklari biologiyasi.			
2.1.	Yashil konveyer o‘simliklari biologiyasi	2.1.1. Tabiiy pichanzor va yaylovlarda uchraydigan bir yillik, ko‘p yillik o‘tlar. 2.1.2. Yaylov va pichonzorlarda g‘allasimon o‘tlar, yotib o‘suvchi g‘allasimon o‘tlar. 2.1.3. Piyozli g‘allasimonlar. Dukkakli o‘tlar (shabdar, bersim va vika).	2
2.2.	Yashil konveyer sifatida oqjo‘xori yetishtirish texnologiyasi.	2.2.1. Oqjo‘xorining chorvachilikdagi ahamiyati, tarixi, ekin maydoni, hosildorligi. 2.2.2. Don va silos tayyorlash uchun yetishtirish texnologiyasi: o‘tmishdosh, oziqlantirish, ekish, ekinlarni parvarishlar, hosilni yig‘ishtirish. 2.2.3. Oqjo‘xorini yashil konveyer sifatida yetishtirish	2
Jami:			6

Noyabr 5.2. “Yashil konveyer” fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg’ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg’ulotlar			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Donli yem-xashak ekinlarning yashil konveyer sifatida yetishtirish.	1.1. Donli ekinlar g‘alla-don ekinlari tuzilishi. 1.2. Donli yem xashak ekinlari guruhiga	2

		kiruvchi o'simliklarning tuzilishi. 1.3. Ko'kati yem – xashak sifatida ishlatiladigan o'simliklar xususiyatlari.	
2.	Javdar va tritikale o'simliklarni oziqaviyligini ahamiyati.	2.1. Tritikalening ahamiyati, botanik ta'rifi, biologik xususiyatlari. 5.2. Tritikalening yashil konveyer uchun, oraliq ekin sifatida, yashil massasi, ko'kati va silosi uchun ishlatilishi. 5.3. Javdarning yashil konveyer uchun, oraliq ekin sifatida, yashil massasi, ko'kati va silosi uchun ishlatilishi.	2
3.	Afrika tariqining oziqaviylik ahamiyati, sistematikasi va morfologiyasi	3.1. Afrika tarig'ining ahamiyati, botanik ta'rifi. 3.2. Afrika tarig'ining morfologik belgilarini, boshqa boshqoli don ekinlaridan farqlarini bilish. 3.3. Ozuqa birliklarini o'rganish.	2
4.	Chumizaning yashil konveyer sifatida yetishtirish. Oziqaviylik ahamiyati.	4.1. Chumizaning chorvachilikda yashil konveyer sifatida ishlatilishi. 4.2. Oziqaviylik ahamiyatini tushuntirish. Ozuqa birliklarini o'rganish.	2
5.	Sulini yashil konveyer sifatida yetishtirish texnologiyasi.	5.1. Sulining chorvachilikda yashil konveyer sifatida ishlatilishi. 5.2. Oziqaviylik ahamiyatini tushuntirish. Ozuqa birliklarini o'rganish.	2
6.	Arpani yashil konveyer sifatida yetishtirish texnologiyasi.	6.1. Arpaning chorvachilikda yashil konveyer sifatida ishlatilishi. 6.2. Oziqaviylik ahamiyatini tushuntirish. Ozuqa birliklarini o'rganish.	2
7.	Bir yillik raygrasning yashil konveyer sifatida yetishtirish. Oziqaviylik ahamiyati.	7.1. Bir yillik raygrasning sistematikasi va morfologiyasini o'rganish. 7.2. Yashil konveyer sifatida yetishtirish. 7.3. Oziqaviy qiymatini o'rganish bo'yicha amaliy ko'nikmalar va bilimlar berish.	2
Jami:			14

VII. “Yashil konveyer” fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta’limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta’lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Bajarish muddati	Soat
1.	Javdar va tritikale o’simliklarni oziqaviyligini ahamiyati.	Referat yozib tayyorlash	Fevral 2024y	8
2.	Suli yetishtirish texnologiyasi.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	Fevral 2024y	8
3.	Arpa yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	Fevral 2024y	6
4.	Tariq o’simligini yetishtirish texnologiyasi	Referat yozib tayyorlash	Fevral 2024y	8
5.	Beda yetishtirish texnologiyasini o’rganish.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	Mart 2024y	6
6.	Qizil sebarga ahamiyati, biologiyasi, yetishtirish texnologiyasi.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	Mart 2024y	8
7.	Qashqarbedadan senaj tayyorlash texnologiyasi		Mart 2024y	6
8.	Bir yillik qo’ng’irboshli yem-xashak o’tlari.	Referat yozib tayyorlash	Mart 2024y	8
9.	Ko’p yillik qo’ng’irboshli yem – xashak o’tlari.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	Aprel 2024y	6
10.	Bir yillik mastak ahamiyati, biologiyasi.	Adabiyotlardan foydalanib,	Aprel 2024y	8